

Erkölc és törvényesség

Szerkesztőm nemrégiben egy zavarba ejtően nehéz kérdést tett, fel, amire igyekszem jó választ találni. A kérdés arra kényszerített hogy a jogi szempontokon kívül etikai szempontokat is megvizsgáljak. Azt kérdezte, mit tegyen egy rendszergazda, ha tudomására jut, hogy a cégénél egyesek a szerzői jogokat megsértve programokat másolnak? A legtöbb állam jogrendje szerint senkinek sem kötelessége, hogy irtalmas szamaritánus legyen. Emlékezhünk a bibliai példabeszédre, amelyben egy kirabolt, megvert és az út mellett elhagyva haldokló zsidón egy arra járó szamaritánus segített, ami azért volt különösen tiszteletre méltó jócselekedet, mert a zsidók és a szamaritánusok alapvetően ellenségeknek számítottak. Jogi értelemben irtalmas szamaritánus az, aki egy bajban lévő segítségére siet akkor is, amikor ez nem követelhető meg tőle. Mivel a rendszergazdának nem törvényes kötelessége, hogy irtalmas szamaritánus legyen, nincs semmiféle, a törvénytelen másolás megakadályozására vonatkozó jogi kötelezettsége a programot szállító cég felé. Sok cégnél van érvényben olyan viselkedési kódex, amelyik előírja, hogy az alkalmazottnak kötelessége jelenteni a törvényszegéseket a cég vezetőinek. Amennyiben egy rendszergazda nem jelenti a programok törvénytelen másolását, megsértheti a cég szabályzatát, amivel az állását is kockáztathatja. Mindig azt tanácsolom az alkalmazottnak, hogy a cég saját, közzétett szabályainak megfelelően járjanak el. Ha egy cégnek nincs írott viselkedési kódexe, a rendszergazda próbálja a hallgatóságos szabályokat megfigyelni. Elnéz-e a cégnél a leplezetlen csalást? A felsőbb vezetők elítélik-e vagy bátorítják a törvénytelen magatartást? Egyszer bepereltem egy céget egy alkalmazott nevében, akit azért rúgtak ki, mert nem volt hajlandó veszélyes hulladékot önteni a San Franciscó-i öbölbe vezető lakossági szennyvízcsatornába. Később sajnos világossá vált a számomra, hogy a cég legfelsőbb vezetői az efféle eljárást jóváhagyták és bátorították. Egy ilyen cégnél nem lenne értelme

jelenteni a törvénysértéseket. Főleges jelenteni, hogy a cégünk felhatalmazás nélkül másol programokat? Ha egy ilyen cégnél lennénk rendszergazdák, vajon akarnánk-e továbbra is ott dolgozni? Akarnánk-e egy olyan cégnél maradni, amelyik nyíltan támogatja a szerzői jogok megsértését? Mi a helyzet akkor, ha maga a rendszergazda készít törvénytelen másolatokat?

A jogi tanácsadás megfelelő kerete egy jogász-ügyfél kapcsolat, amely egy adott helyzet minden tényállását figyelembe veszi és a helyileg érvényes jognak felel meg. Bár ezt a cikket egy jogász írta, a benne foglalt adatok nem helyettesíthetik az esetre szabott, bejegyzett jogásztól származó tanácsadást.

Törvénysértő cselekedetét nem mentheti azzal, hogy a munkáltatója utasította – ha egy alkalmazott tudatában van annak, hogy megszegi a törvényt, nem háríthatja a felelősséget a munkáltatóra. A gyakorlatban természetesen – amennyiben a törvénytelen másolás ügyében polgári peres vagy büntetőjogi eljárásra kerülne sor – a felelősök közül a legfelső vezető lenne az, akit a büntetés súlytana, nem pedig egy beosztott, aki pusztán utasításokat követ. Ennek ellenére is azt tanácsolnám a rendszergazdának, hogy ne kockáztassák meg a felelősségre vonást törvénysértő tettek elkövetésével. Biztosabb, ha egyszerűen visszautasítják vagy kilépnek. Sok állam törvénye védi az olyan alkalmazottat a munkáltató válaszlépéseitől, aki megtagadja, hogy törvénysértést kövessen el. Azokat az alkalmazottakat, akik magasabb beosztású vezetőiknek vagy a megfelelő állami hatóságnak törvénysértésről tesznek jelentést, gyakran tanúvédelmi törvények védik. A bejelentést tevő alkalmazottakkal szemben fellépő céget nagy összegű kártérítés fizetésére is kötelezhetik. De mit gondoljunk szerkesztőm kérdésének etikai oldaláról? Miért érdekel minket, ha egy cég törvénytelenül másol le egy jogdíjas számítógépprogramot? Hiszen nem vagyunk kötelesek irtalmas

szamaritánusként segíteni rajtuk, akkor miért foglalkozunk az ő gondjukkal?

Végül is a szabad és nyílt kód alapelve éppen azt a célt szolgálja, hogy a programok szabadon másolhatók, módosíthatók és terjeszthetők legyenek. Ha a jogdíjas programokat terjesztő cégek nem osztoznak az elképzeléseinkben, az az ő bajuk, nem a miénk, nem igaz? Nem vagyok meggyőződve róla, hogy ez az etikus hozzáállás.

A nyílt forrású programterjesztési modell működőképességének egyik alapja az, hogy a szerzői jogi törvények segítségével érvényt szerezhethetünk a terjesztési engedélyeknek. Amikor egy cég egy GPL engedéllyel terjesztett kódot jogdíjas programmá alakít, a szerzői jogi törvény alapján beperelhetjük a szerzői jogok megsértéséért, megakadályozva, hogy a programot ne a megfelelő módon használhassa. Hogyan hagyhatnánk tehát figyelmen kívül ugyanezt a törvényt azáltal, hogy jogdíjas programokat másolunk törvénytelenül? Etikus lehet-e egy törvényre hagyatkozni akkor, amikor a saját érdekeinket védjük, és megszegni ugyanezt a törvényt, ha más érdekeiről van szó? Ezért mindenkit arra buzdítok, hogy *ne* másoljon törvénytelenül jogdíjas programokat. Hajlandó vagyok a szerzői jogi törvényre hagyatkozni annak ellenére is, hogy nagy programfejlesztő cégek ugyanezt a törvényt használják fel arra, hogy ellenem versenyezzenek. Mint etikus jogász – vagy legalábbis egy olyan jogász, aki törekszik az etikuságra – mindenkinek azt kell tanácsolnom, hogy tartsa be a törvényeket. Ne másoljunk programokat törvénytelenül, és ne üljünk ölbetett kézzel, ha a cégünknel mások ezt teszik.

Linux Journal 2002. december, 104. szám



Lawrence Rosen

(www.rosenlav.com)
Magánygyakorlatot folytató jogász. A nyílt forrás igazgatója és jogtanácsosa.
🔗 www.opensource.org

